

**VIDIK SPOLA
KLJUČEN ZA
USPEŠEN
BOJ PROTI
PODNEBNIM
SPREMEMBAM**

UVOD

Podnebne spremembe nimajo meja in vplivajo na vse nas.

Kako hudo bodo posamezniki občutili podnebne spremembe je odvisno od številnih dejavnikov, kot so: ekonomska moč, družbeni status, geografsko področje, etnična pripadnost. Eden izmed dejavnikov pa je tudi spol, saj podnebne spremembe zaostrejejo že obstoječe neenakosti spolov. Podnebne spremembe nesorazmerno bolj prizadenejo ženske. Razloge gre iskati tako v neenakomerni porazdelitvi moči med ženskami in moškimi, ki med drugim vodijo v kršitve osnovnih človekovih pravic, kot tudi v večji revščini in odvisnosti od naravnih virov pri ženskah. Zaradi neenakosti spolov sta fizična in ekonomska mobilnost žensk marsikje manjši, njihovi pozivi ostajajo neslišani, njihove priložnosti pa omejene, zaradi česar so ranljivejše za naraščajoče okoljske obremenitve.

Najbolj na udaru so ženske predstavnice staroselskih skupnosti, ženske iz skupnosti z nizkimi dohodki in prebivalke držav t. i. globalnega juga, pri čemer je potrebno upoštevati še druge osebne okoliščine, ki dodatno vplivajo na možnosti in priložnosti spolov, kot so na primer spolna usmerjenost, starost ali gibalna oviranost. Razloge gre iskati v zgodovini kolonialnih odnosov, katerih posledice je čutiti še danes, rasizmu in globalnih neenakosti, v mnogih primerih pa tudi v dejstvu, da te ženske živijo na območjih s slabo infrastrukturo ali pa so pogosto za svoje preživetje bolj neposredno odvisne od naravnih virov, saj v svojih skupnostih primarno skrbijo za zagotavljanje vode, hrane in energentov. Posledično jih pomanjkanje ali sprememba kakovosti teh virov bolj prizadeneta.

V pričujoči publikaciji predstavljamo povezave med podnebnimi spremembami, podnebnim financiranjem in spolom. Iskali bomo odgovor na vprašanje, kako lahko z učinkovitim podnebnim financiranjem, ki upošteva vprašanje spola, na eni strani blažimo podnebne spremembe ter se nanje prilagajamo, na drugi strani pa opolnomočimo ženske in spodbujamo enakost spolov.

NO PLANET B

2. VPLIV PODNEBNIH SPREMEMB NA ŽENSKE

Vročinski valovi, suše, dvig morske gladine in ekstremne nevihte nesorazmerno bolj prizadanejo ženske. V nasprotju z neutemeljenimi, a splošno razširjenimi prepričanji, da so ženske same po sebi bolj ranljive, jih v ta položaj silijo razmerja moči v družbi, družbene norme, stereotipi in pričakovanja ter posledično njihov družbeno-ekonomski položaj.

Potrebno je poudariti, da žensk ne moremo obravnavati kot homogeno skupino, spol pa je le eden od mnogih dejavnikov, ki vplivajo na položaj osebe v družbi. Ekonomsko preskrbljena ženska z globalnega severa se bo lažje prilagodila na podnebne spremembe kot moški z globalnega juga, ki se ukvarja s preživitvenim kmetijstvom. Pa vendar, ko primerjamo položaj žensk in moških znotraj podobnih okoliščin, vidimo, da ženske pogosteje potegnejo krajši konec. Pogosteje živijo v revščini in pogosteje so jim kršene človekove pravice, kot sta na primer možnost prostega gibanja in ter lastništvo in upravljanje z zemljo. Pogosteje nimajo ustreznega dostopa do sredstev za sanacijo škode, ki je nastala zaradi vremenskih ujm, ali pa uporabo novih tehnologij za prilagajanje na podnebne spremembe. Pogosteje umirajo v naravnih nesrečah, so pogosteje primorane zapustiti svoje domove ter se soočajo s spolnim nasiljem, ki se v obdobjih nestabilnosti stopnjuje. V nadaljevanju o tem, kako se te neenakosti zaostrejujejo s podnebnimi spremembami na področjih ekonomskega položaja žensk, vpliva na zdravje in spolnega nasilja.

EKONOMSKI POLOŽAJ

Premoženje in nadzor nad njim povečujeta odpornost ljudi na podnebne izzive, saj imajo tako večjo zmožnost prilagajanja, najsibo v obliki nakupa klimatske naprave ali selitve v kraje, ki so primernejši za življenje. Po vsem svetu ženske v povprečju praviloma zaslužijo manj kot moški. Ženske so pogosto premalo zastopane na vodilnih položajih in odločevalskih strukturah v podjetjih ter opravljajo manj plačana dela, neproporcionalno visok delež jih dela tudi v neformalnem gospodarstvu. Zakoni v mnogih državah ženskam omejujejo opravljanje istih gospodarskih dejavnosti kot moškim ali jim neposredno prepovedujejo, da bi zasedale določena delovna mesta. V mnogih državah imajo moški veliko več možnosti za lastništvo zemlje in obvladovanje proizvodnih sredstev od žensk. Veliko žensk po svetu ima tudi manj gospodarskih priložnosti, vključno s slabšim dostopom do kreditov. Ženske imajo pogosto omejen dostop do formalnih in neformalnih družbenih mrež, izobraževanja in formalnega trga dela ter se redkeje pridružujejo organizacijam civilne družbe ali se skupaj organizirajo za boljše delovne pogoje. Gospodinjska in skrbstvena dela so v veliki meri še vedno domena žensk, pri čemer ženske opravijo veliko večji del neplačanega dela. Posledice podnebnih sprememb, kot so pomanjkanje vode, izčrpavanje gozdov in naraščajoče temperature le še povečujejo obremenitve žensk, povezane z nego in gospodinjskim delom. Glede na to, da imajo ženske že zdaj manj časa za zagotavljanje drugih virov dobička, kar jim otežuje ekonomsko neodvisnost, se bo s povečanjem števila ekstremnih dogodkov to še poslabšalo.

ENERGETSKA REVŠČINA

Vse več je dokazov, da energetska revščina v EU nesorazmerno prizadene ženske in gospodinjstva, ki jih vodijo ženske – stanje, ki se med drugim poslabša tudi zaradi starosti, ekonomsko-socialnega položaja in etnične pripadnosti. Večji delež žensk je izpostavljenih tveganju revščine ali socialne izključenosti, kar gre med drugim pripisati ekonomskim faktorjem. Podatki o razlikah v plačah med spoloma namreč kažejo, da so bili v EU leta 2017 moški v povprečju plačani za 16 % več kot ženske. Tako imenovana plačna vrzel se nato prenaša ter zaradi mnogoterih neenakosti, ki so jim ženske priča v času svojega življenja, krepí v še večjo pokojninsko vrzel. Leta 2018 so ženske, starejše od 65 let, v EU prejemale povprečno 30 % nižjo pokojnino od moških. Ne preseneča dejstvo, da so energetska revščini še posebej izpostavljene upokojenke, ki živijo same. Na ravni EU trenutno ni politik ali ukrepov, ki bi neposredno zadevali povezavo med spolom in energetsko revščino.

ZDRAVJE

Podnebne spremembe puščajo svoj davek tudi na zdravju ljudi. Posledice podnebnih sprememb, kot so vročina, ekstremni vremenski pojavi ter meteorološke spremembe spreminjajo pogoje za razvoj vektorskih bolezni, slabšajo kakovost in varnost preskrbe s hrano, kar vpliva na zdravje ljudi. Tveganja za zdravje, povezana z izpostavljenostjo tem pojavom, so pogojena s fiziološkimi, kulturnimi in socialno-ekonomskimi ranljivostmi, ki se med moškimi in ženskami bistveno razlikujejo.

Ženske in dekleta se v primerjavi z moškimi in dečki pogosteje soočajo z nesorazmerno visokimi zdravstvenimi tveganji zaradi vplivov podnebnih sprememb. To ne pomeni, da v določenih primerih niso bolj izpostavljeni moški. Obstajajo dokazi, da se v vseh predelih sveta v primeru suš nesorazmerno poveča število samomorov med moškimi kmeti. Prav tako so moški bolj podvrženi tveganjem za nekatere zdravstvene težave v času vročinskih valov, povezane z delom na prostem v sektorjih, kot je na primer gradbeništvo, kjer predstavljajo večino delovne sile.

Ženske in dekleta pogosteje umirajo v vročinskih valovih, kar se je izkazalo pri proučevanju vročinskih valov v Evropi, Indiji in na Kitajskem. Študije, ki proučujejo vlogo spola pri umrljivosti po vročinskih valovih, kažejo, da obstaja večje tveganje predvsem pri ženskah, starejših od 65 let, ki imajo predhodna bolezenska stanja. Da bi ugotovili vzrok za to, so potrebne dodatne študije, a bržkone gre za splet fizioloških, kulturnih in socialnih razlogov.

Študije prav tako ugotavljajo, da lahko v državah z nizkimi in srednjimi dohodki podnebna negotovost s hrano nesorazmerno močno vpliva na zdravje žensk. Zaradi neenakosti med spoloma na področju kmetijstva so kmetice še posebej izpostavljene lakoti, zlasti ko nastopi kriza. Ženske na podeželju globalnega juga predstavljajo skoraj polovico kmetijske delovne sile. Kljub svoji ključni vlogi pri varnosti preskrbe s hrano v gospodinjstvih se soočajo z diskriminacijo in omejeno pogajalsko močjo. Kmetice, ki nadzorujejo vire, imajo na splošno bolj kakovostno prehrano. Ženske se v času pomanjkanja tudi pogosteje odpovedo hrani na račun prehrane ostalih članov gospodinjstva.

Potrebno je omeniti tudi nosečnice, ki so še posebej ranljive za posledice podnebnih sprememb. Zračna onesnaževala lahko povzročijo bolezni dihal pri nosečnicah, kar lahko vpliva na nizko porodno težo novorojenčkov ali poveča možnost prezgodnjega poroda. Podnebne spremembe poslabšujejo kakovost zraka, saj višje temperature olajšajo nastajanje prizemnega ozona. Spremenjeni vremenski vzorci ter intenzivnejši in pogostejši požari prav tako povečujejo količino onesnaženja, prahu in dima v zraku. Podnebne spremembe bodo povzročile tudi pogostejše in hujše ekstremne vročine, kar lahko vodi v dehidracijo, ki lahko v zgodnji nosečnosti vpliva na rast otroka, kasneje v nosečnosti pa lahko povzroči prezgodnji porod. Dehidracija v zgodnji nosečnosti lahko vpliva na rast otroka, kasneje v nosečnosti pa lahko povzroči prezgodnji porod. Zaradi posledic podnebnih sprememb se lahko tudi poslabša dostop žensk do storitev spolnega in reproduktivnega zdravja ter zdravstvena oskrba mater.

V naravnih nesrečah, ki jih podnebne spremembe še zaostrejujejo, umre sorazmerno večji delež žensk, preživele pa imajo krajšo pričakovano življenjsko dobo od preživelih moških. Slabši kot je položaj žensk v družbi, bolj se ta statistika zaostrejuje. Razloge za

to je mogoče iskati v spolno diskriminatornih praksah, ki se odražajo v sorazmerno manjših prizadevanjih za reševanje žensk in deklic ter v razlikovanju pri distribuciji hrane in zdravniške pomoči v obdobju po naravni nesreči; v redkejšem iskanju zdravstvene pomoči s strani žensk, ki zaradi kulturnih razlogov brez spremstva moškega ne smejo zapustiti doma; v dejstvu, da ženske pogosteje nimajo dostopa do informacij zgodnjega opozarjanja, pa tudi v njihovem slabšem ekonomsko-socialnem položaju.

TROPSKI VIHAR GORKY, BANGLADEŠ

Aprila leta 1991 je Bengalski zaliv prizadel tropski vihar Gorky, drugi najsmrtonosnejši ciklon v zabeleženi zgodovini. Umrlo je 140.000 ljudi, 10 milijonov ljudi pa je ostalo brez strehe nad glavo. Ženske so predstavljale 90 % žrtev. Razlogov za nesorazmeren delež ženskih žrtev je več. Ko je Gorky udaril, je bila večina žensk doma, kjer so skrbele za družino. Veliko jih je preslišalo opozorila ali pa so morale med reševanjem poskrbeti tudi za otroke in druge. Mnoge se niso hotele evakuirati brez moža ali družinskega člana, ki bi jih spremljal. V naslednjih letih, ko je Bangladeš veliko vlagal v obvladovanje tveganj ob naravnih nesrečah, so oblikovalci programa ugotovili, da ženske lažje zapustijo svoje domove, če slišijo, da k evakuaciji pozivajo ženske. Kljub temu so številne ženske zaradi kulturnih in verskih prepričanj zadržane do zaklonišč in jih dojemajo kot kraje, kjer bi morale žrtvovati svojo zasebnost.

SPOLNO NASILJE IN NASILJE ZARADI SPOLA

Degradacija okolja in povečan pritisk na ekosisteme povzročata pomanjkanje in stres za ljudi. Dokazi kažejo, da se z naraščanjem pritiskov na okolje povečujeta tudi spolno nasilje in nasilje zaradi spola. Tarče tovrstnega nasilja so sicer lahko tako ženske kot tudi moški, dečki in deklice, vendar se pogosto izkaže, da so žrtve najpogosteje ženske in dekleta. Slednje so v gospodinjstvih zadolžene za prinašanje vode in iskanje drv za energetske potrebe družine. Obeh naravnih virov v številnih državah globalnega juga prav zaradi podnebnih sprememb primanjkuje. V obdobjih dolgotrajne suše ženske in dekleta pogosteje in dlje potujejo po vodo in drva, zaradi česar so ranljive za spolne napade in druge oblike nasilja zaradi spola. V družinah, kjer so bili moški primorani zapustiti družino v iskanju preživetja, so ženske in otroci prepuščeni sami sebi, zaradi česar so bolj izpostavljeni nasilju in spolnemu izkoriščanju. Neredek pojav, ko se družine znajdejo v stiski, so prisilne poroke mladoletnih deklet. Na tak način se zmanjša breme skrbi za preživetje ene izmed deklet v skupnosti. Ko so zaradi okoljske degradacije prisiljene k begu, se ženske in deklice tudi pogosteje znajdejo v situacijah, kjer so deležne nasilja zaradi spola. Obseg spolne trgovine povečujejo tudi naravne nesreče, saj ločujejo družine, razseljujejo skupnosti in povečujejo lakoto. Vse naštetu pa so dejavniki, ki ustvarjajo idealne pogoje za trgovino z ljudmi.

ORKAN KATRINA

Študije so pokazale, da so se ženske po tem, ko je v ZDA udaril orkan Katrina, soočale z višjimi stopnjami nasilja in spolnih napadov. V primeru naravne katastrofe, kot je orkan, se lahko namreč okrepijo dejavniki, ki povečujejo ranljivost ljudi za spolne napade, kot so revščina, razseljenost, pomanjkanje stanovanj in pomanjkanje prisotnosti organov pregona, ki se v času nesreče ukvarjajo z reševanjem. Nesreča lahko ljudi postavi tudi v situacije, v katerih so izpostavljeni večjemu tveganju, da bodo napadeni – od življenja z nasilnim družinskim članom do bivanja v prenatrpanem zavetišču s premalo osebja in veliko odmaknjenimi kotički, kjer lahko ljudje neopazno izvajajo nasilje. Negativne učinke orkana Katrina na spolno nasilje nad ženskami je bilo zaznati tudi leto dni po katastrofi, deloma tudi zaradi razseljenosti in težav pri iskanju stalnega doma, s katerimi so se soočale ženske z nižjimi dohodki.

3. PODNEBNO FINANCIRANJE KOT PLAČILO DOLGA ZA NASTALO ŠKODO

Z naraščanjem povprečnih površinskih temperatur Zemlje naraščajo tudi stroški, povezani s sanacijo posledic segrevanja in prilagajanjem na nove okoliščine. Podnebno financiranje je eden izmed ključnih elementov odzivanja na podnebne spremembe. Gre za lokalno, nacionalno ali nadnacionalno financiranje, ki izhaja iz javnih, zasebnih in alternativnih virov financiranja, s katerim se podpirajo ukrepi za blažitev in prilagajanje na podnebne spremembe. Za zmanjšanje emisij namreč potrebujemo ogromne naložbe, še posebej v kapitalsko intenzivnih sektorjih, ki so odgovorni za velik delež emisij, kot sta na primer energetika in promet.

S Pariškim sporazumom o podnebnih spremembah iz leta 2015 so se države globalnega severa zavezale, da bodo državam globalnega juga do leta 2020 zagotovile 100 milijard ameriških dolarjev letno za financiranje podnebnih ukrepov. Zaveza je izkaz priznanja, da je globalni sever imel in še ima nesorazmerne koristi od proizvodnje in uporabe fosilnih goriv, medtem ko se države globalnega juga zaradi svoje ranljivosti soočajo z najhujšimi posledicami njihove uporabe. V skladu s tem imajo industrializirane države moralno odgovornost

za financiranje ukrepov preprečevanja in prilagajanja na podnebne spremembe. Financiranje za podnebne spremembe bi morala biti dodatna sredstva za blažitev posledic podnebnih sprememb in povečanje odpornosti proti njim, in ne uradna razvojna pomoč, ki jo države – skladno z zavezami, sprejetimi v okviru ciljev trajnostnega razvoja – zagotavljajo v okviru mednarodnega razvojnega sodelovanja. V praksi pa se kaže, da je velik del podnebnih financ hkrati zabeležen tudi kot uradna razvojna pomoč. Med kritikami podnebnega financiranja so predvsem prevelik delež posojil, ki jih morajo države prejemnice vrniti, ter prevelik poudarek na blaženju podnebnih sprememb ob hkratnem zapostavljanju projektov prilagajanja na podnebne spremembe.

Po poročilu organizacije Oxfam je revnejša polovica svetovnega prebivalstva na račun svojega življenjskega sloga odgovorna za le 10 % svetovnih emisij. Paradoksalno ti ljudje v veliki večini živijo v državah, ki so še posebej izpostavljene podnebnim spremembam. Na drugi strani je 10 % najbogatejših ljudi odgovornih za 50 % emisij.

Končnega poročila o tem, ali so države globalnega severa prispevale obljubljeni delež, še ni, a vsi dokazi kažejo, da ne. V okviru konvencije Združenih narodov o podnebnih spremembah (UNFCCC) ni jasno določenih pravil o tem, kaj sodi v podnebno financiranje, zato je vsaka država razvila svoja pravila. Množica različnih pristopov je privedla do zelo različnih poročil o količini skupnega javnega denarja, namenjenega podnebnemu financiranju. Še bolj so sporne ocene o tem, kakšen je prispevek s strani zasebnih financerjev. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), katere članice so večinoma razvite države, je objavila poročilo, da je bil leta 2018 obseg podnebnega financiranja 78,9 milijard ameriških dolarjev, vendar glede točnosti tega zneska obstajajo številni pomisleki. Predstavniki držav globalnega juga, akademski opazovalci in dobrodelne organizacije so te številke zavrnil. Tudi skupina strokovnjakov, ki jih je pooblastil generalni sekretar ZN, je decembra 2020 zaključila, da cilj 100 milijard ameriških dolarjev letno ne bo dosežen. Vse to vodi do nadaljnje erozije zaupanja med državami plačnicami in državami prejemnicami sredstev ter povečuje vrzel, ki naj bi jo podnebno financiranje odpravljalo.

4. VKLJUČEVANJE VIDIKA SPOLA V PODNEBNO FINANCIRANJE JE POMEMBNO

Podnebno financiranje lahko spodbudi nujen prehod v brezogljično družbo in podnebno vzdržen razvoj, hkrati pa spodbuja pravično socialno politiko, vključno s spodbujanjem enakosti spolov in krepitevjo vloge žensk. Da bi povečali učinkovitost financiranih projektov ter zagotovili njihovo dolgoročno izvedljivost, se moramo z obstoječimi mehanizmi financiranja na vseh ravneh spopasti z globoko zakoreninjenimi strukturnimi neenakostmi. To je nujno, če želimo, da bodo podnebne politike in finančni mehanizmi, ki iz njih izhajajo, dosegli svoj namen – omejitev globalnega segrevanja na 1,5 stopinje Celzija.

Vključevanje vidika spola pomeni ocenjevanje posledic vsakega načrtovanega projekta glede na to, kako bo ta vplival na ženske in moške v vseh fazah projekta. Z vključevanjem različnih življenjskih izkušenj in relevantnih deležnikov v načrtovanje, izvajanje, spremljanje in vrednotenje politik in programov zagotovimo, da imajo ženske in moški enake koristi od predstavljenih ukrepov, ter prispevamo k večji enakosti spolov. V nadaljevanju predstavljamo priporočila za učinkovito vključevanje vidika spola v podnebno financiranje.

VKLJUČEVANJE LOKALNIH STROKOVNJAKOV S PODROČJA SPOLA

Prednost je potrebno dati delu s strokovnjaki/-njami za enakost spolov, ki izvirajo iz geografskega območja projekta in imajo poglobljene izkušnje iz lokalnega okolja. Mednarodne/-i svetovalke/-ci imajo morda specifična znanja s področja vidika spola, a ne poznajo lokalnega okolja, kjer se bo projekt odvijal, ter družbenih in kulturnih specifik. Poznavanje lokalnega jezika, običajev in vedenja omogoča globljo raven sodelovanja s člani/-cami skupnosti ter boljše razumevanje ključnih problemov, praks in vedenjskih vzorcev.

VKLJUČEVANJE LOKALNIH ŽENSKIH ZDRUŽENJ IN NACIONALNIH INSTITUCIJ, KI SE UKVARJAJO S PODROČJEM ENAKOSTI SPOLA

Potrebno je zagotoviti, da strokovno znanje in obstoječi procesi v državi povečujejo razumevanje projektne ekipe o dinamiki spola v skupnosti. Smiselno je sodelovanje z lokalnimi organizacijami, ki se osredotočajo na pravice žensk in enakost spolov, pa tudi z institucijami, povezanimi z vprašanjem spola, kot so državni organi, ki se ukvarjajo z enakostjo spolov in vprašanji žensk (ministrstva ali oddelki za enakost spolov, ženske ali socialne zadeve, raziskovalne ustanove in univerze). Lokalne/-i deležnice/ki so pomemben vir informacij, znanj in podatkov, hkrati pa sodelovanje z njimi obogati in okrepi načrtovanje in izvedbo projekta ter omogoča, da so uporabljeni pristopi prilagojeni specifičnemu projektu in lokalnemu kontekstu.

ZBIRANJE PO SPOLU LOČENIH PODATKOV

Pred začetkom projekta je potrebno zbrati osnovne podatke o razlikah v spolnih vlogah, odnosih in vplivih, pa tudi o družbenih normah in vrednotah, ter jih nato vključiti v oblikovanje projekta. Ti podatki morajo vključevati vprašanja o porazdelitvi moči in dinamiki moči v skupnosti, dostopu do in nadzoru nad življenjskimi viri, procesih odločanja v gospodinjstvu in skupnosti, o potrebah, izzivih, znanju in priložnostih v skupnosti, razporeditvi dela in prostega časa, o statusu moških in žensk v skupnosti, pa tudi o potencialnih vplivih projekta in programa na ženske in moške. Prav tako je potrebno opraviti analizo spoštovanja zakonov in politik, ki omogočajo ali zavirajo večjo enakost. Vsi zbrani in obdelani podatki morajo biti ločeni po spolu.

VKLJUČEVANJE STROKOVNJAKINJI/-OV ZA ENAKOST SPOLOV V PROJEKTNO EKIPO

Strokovnjaki/nje za spol naj bodo vključeni v projekt in naj imajo na voljo potrebna sredstva, dostop in pooblastila, da prispevajo k oblikovanju projekta. S tem zagotovimo, da vprašanja spola niso sekundarnega pomena, temveč so vtkana v samo zasnovo projekta. Z vključevanjem strokovnjakinj/-ov na področju spola v projektne skupine povečamo zmogljivost ekipe za vključevanje spola, zaradi česar lažje dosegamo rezultate, ki spodbujajo večjo enakost.

ZAGOTAVLJANJE KONTINUITETE MED ZASNOVO IN IMPLEMENTACIJO PROJEKTA

Ključno je ustvariti namenske procese za izmenjavo podatkov med skupino za načrtovanje projekta in ekipo za izvajanje. Ekipo za načrtovanje projekta naj konkretno pojasni, kako je sprejela odločitve o vključevanju vidika spola na podlagi podatkov in informacij, ki jih je izbrala o dinamiki med spoloma v skupnosti. Le s poudarjanjem izhodiščnih predpostavk, ki jih je izoblikovala projektna ekipa ob zasnovi projekta, lahko zagotovimo, da se bodo elementi iz procesa načrtovanja prenesli tudi v izvedbeno fazo projekta.

ISKANJE PRILOŽNOSTI ZA KREPITEV ZMOGLJIVOSTI CELOTNE EKIPE

Za projektno skupino je pomembno zagotoviti izobraževanja in delavnice, ki osvetljujejo povezave med vidikom spola in podnebnimi spremembami, saj bo tako celotna ekipa prepoznala in cenila pomen vključevanja vidika spolov v celotnem času trajanja projekta. V okoljih, kjer je to znanje cenjeno, je večja verjetnost vključevanja strokovnega znanja o enakosti spolov v celotnem projektne obdobju.

5. ZAKLJUČEK

Upoštevanje družbenih razsežnosti podnebnih sprememb in vidika spola predstavlja številne izzive, ki pa niso nepremostljivi. Zahteva vključevanje načela enakosti spolov v dejavnosti odzivanja na podnebne spremembe, trajnosten in pravičen razvoj, jasen poudarek na prilaganju in blaženju podnebnih sprememb, povečanje podnebnega financiranja in opolnomočenje ljudi za povečanje njihove lastne odpornosti na spreminjajoče se podnebje. Pravičnejšega sveta ni mogoče doseči brez priznavanja razlik v ranljivosti ženskih in moških ter različnih dejavnikov, ki prispevajo k tej ranljivosti. Prepoznavanje teh razlik je ključno za uspešen boj proti podnebnih spremembam.

VIRI:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/980912/Guidance3-WEE-Climate-Change-Primer.pdf

<https://www.globalcitizen.org/en/content/how-climate-change-affects-women>

<https://ourworldindata.org/economic-inequality-by-gender>

<https://www.empowermed.eu/resource/energy-poverty-and-gender-facts-and-arguments>

<https://www.carbonbrief.org/mapped-how-climate-change-disproportionately-affects-womens-health>

<https://www.cmu.edu/steinbrenner/EPA%20Factsheets/pregnant-health-climate-change.pdf>

<https://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1002603>

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/144781/9789241508186_eng.pdf

<https://womensmediacenter.com/climate/in-climate-disasters-women-and-girls-tend-to-die-more-than-men-and-boys>

<https://www.theguardian.com/environment/2020/jan/29/climate-breakdown-is-increasing-violence-against-women>

<https://www.undp.org/blog/why-climate-change-fuels-violence-against-women>

<https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2013/dec/13/slavery-climate-change-poverty>

<https://www.vox.com/identities/2017/8/30/16221902/hurricane-harvey-katrina-sexual-assault-survivors>

<https://link.springer.com/article/10.1007/s10584-020-02790-7>

<https://reliefweb.int/report/world/separating-climate-finance-and-oda>

https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/mb-extreme-carbon-inequality-021215-en.pdf

<https://www.nature.com/articles/s41558-021-00990-2>

<https://www.undp.org/content/dam/undp/library/gender/Gender%20and%20Environment/UNDP%20Gender%20and%20Climate%20Finance%20Policy%20Brief%205-WEB.pdf>

<https://www.unodc.org/unodc/en/alternative-development/gender-mainstreaming-in-alternative-development.html>

https://wedo.org/wp-content/uploads/2021/11/Guide-to-strengthening-gender-integration-into-climate-finance-projects_WEDO_CDKN_11.21.pdf

Avtorica: Katjuša Šavc

Lektura: Tadej Turnšek

Prelom: Luka Pajntar

Vir fotografij: Shutterstock

Publikacija je na voljo brezplačno. Dostopna je na [tej povezavi](#).

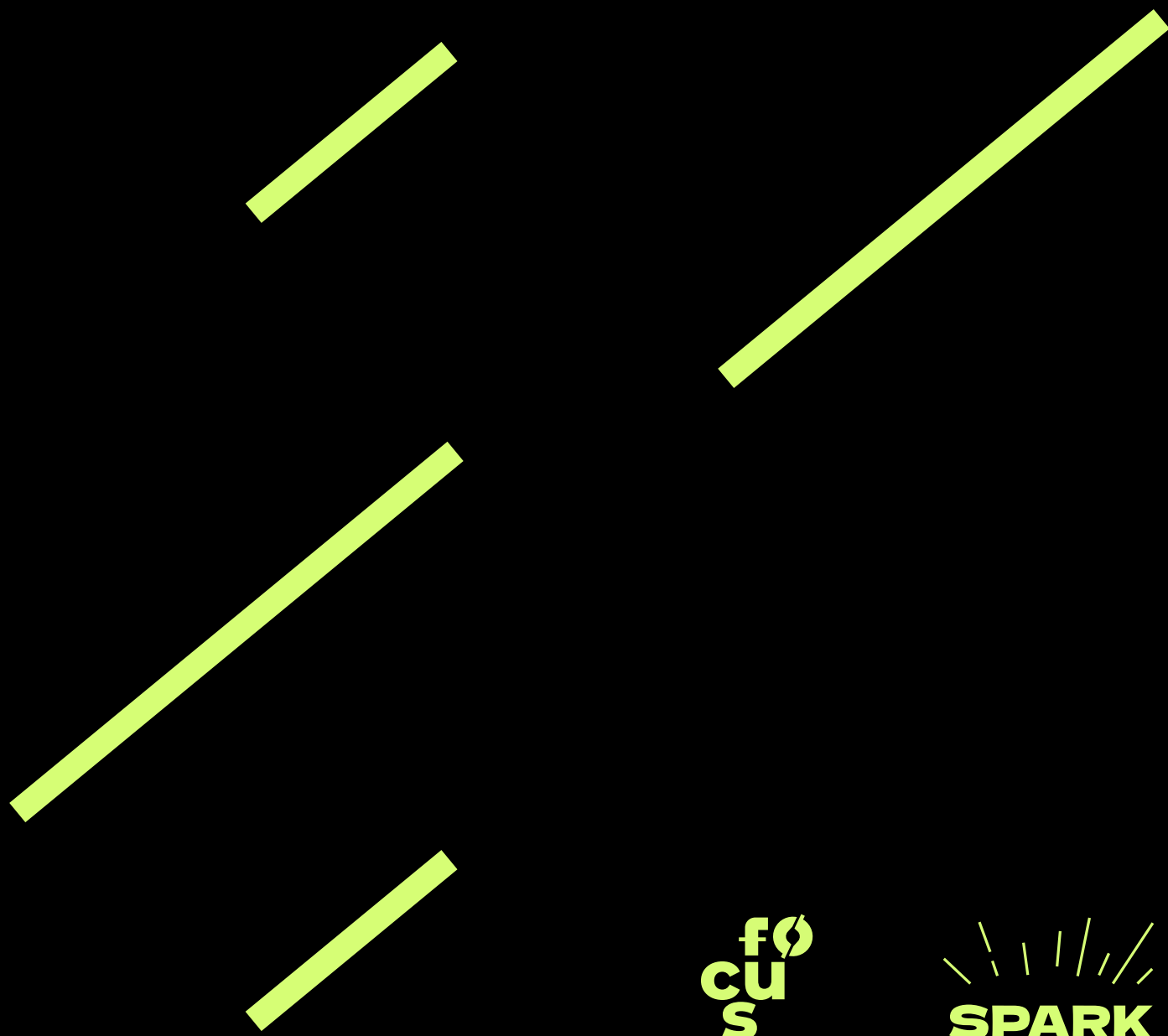
Izdajatelj: Focus, društvo za sonaraven razvoj

Ljubljana 2022

Kataložni zapis o publikaciji (CIP)
pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 117360131](#)

ISBN 978-961-95265-5-2 (PDF)

fo
cu
s

SPARK